

Τρέχουσες εξελίξεις στο πεδίο
της ιστορικής μάθησης

Οι απόπειρες διεθνούς συνεργασίας

Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ιδρύεται στις σκανδιναβικές χώρες ένας σύνδεσμος ευαισθητοποιημένων ατόμων

Το 1925 η Κοινωνία των Εθνών συγκροτεί την International Committee on Intellectual Co-operation

1931: ο Fritz Kern και ο γάλλος ομότεχνός του Jean de Ränge είχαν την παράτολμη για την εποχή ιδέα ενός κοινού για τις δύο χώρες σχολικού εγχειριδίου

Το 1932 η International Committee on Intellectual Co-operation δημοσιοποιεί την απόφαση της Κοινωνίας των Εθνών να δημιουργηθεί ένα διεθνώς αποδεκτό πλαίσιο αρχών

Το 1937 είκοσι έξι κράτη-μέλη της Κοινωνίας των Εθνών συνυπογράφουν τη Declaration Regarding the Teaching of History

το 1946 η πρώτη Γενική συνέλευση της UNESCO αναπτύσσει το Programme for the Improvement of Textbooks and Teaching Materials as Aids in Developing International Understanding

Μεταξύ 1948 και 1951 δραστηριοποιούνται και πάλι κύκλοι γερμανών και γάλλων ιστορικών και παιδαγωγών

το Διεθνές Ινστιτούτο Σχολικών Βιβλίων (Inter-Textbook Institute), το οποίο αργότερα μετεξελίχθηκε στο Georg Eckert Institute for International Textbook Research, αποτέλεσε την ατμομηχανή των σχετικών πρωτοβουλιών

1974:
Recommendation
Concerning
Education for
International
Understanding,
Cooperation and
Peace and
Education Relating
to Human Rights
and Fundamental
Freedom

1986: εκδίδεται
το βιβλίο
Against Bias and
Prejudice

1988: συνέδριο με
θέμα "International
Consultation with a
View to
Recommending
Criteria for
Improving the Study
of Major Problems of
Mankind and their
Presentation in
School Curricula and
Textbooks

Το 1992
ουστάθηκε στο
Georg Eckert
Institute ένα
Διεθνές
Ερευνητικό
Δίκτυο για τα
σχολικά
εγχειρίδια
ιστορίας

1995...
1996...
1999...
2001...

2006 έκανε την
εμφάνισή του
στη Γαλλία και
τη Γερμανία ο
πρώτος τόμος
του κοινού
γαλλο-
γερμανικού
εγχειριδίου
ιστορίας

Το 2009 το
Συμβούλιο της
Ευρώπης εκδίδει
την Οδηγία υπ'
αριθμόν 1880 για
το μάθημα της
ιστορίας, η οποία
τιτλοφορείται
"History Teaching in
Conflict and Post-
conflict Areas"

Falk Pingel, Το ευρωπαϊκό σπίτι: αναπαραστάσεις της Ευρώπης του 20ού αιώνα στα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας

για την ευρωπαϊκή διάσταση στο μάθημα της ιστορίας κρίνεται ως καταλληλότερη η μέθοδος της επιλεκτικής προσαρμογής σε ένα συμφωνημένο από όλους δεσμευτικό πλαίσιο αρχών και συστάσεων στο οποίο θα συντρέχουν οι ακόλουθοι παράγοντες:

- α) κατανόηση της διασύνδεσης παγκόσμιου – ευρωπαϊκού – εθνοκρατικού – τοπικού στοιχείου και βεβαίως αναζήτηση του «κοινού παρονομαστή» στον τρόπο ερμηνείας των ιστορικών γεγονότων και
- β) πίστη στη δημιουργία του κοινού ευρωπαϊκού μέλλοντος, όπως επίσης κοινή κουλτούρα αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης.

Πρέπει ο
εθνοκεντρισμός
να δώσει τη θέση
του σε μια
σφαιρικότερη,
πολυδιάστατη και
πολυπρισματική
προσέγγιση των
ιστορικών
φαινομένων

οδηγητικό μίτο
στην προσπάθεια
αναθεώρησης των
αναλυτικών
προγραμμάτων
και των σχολικών
εγχειριδίων
ιστορίας

Πρέπει να τερματιστεί η
πρακτική της μονομερούς
αναφοράς στα πολιτικο-
στρατιωτικά και
διπλωματικά γεγονότα,
στις Μεγάλες Δυνάμεις
και στα ισχυρά κράτη

Η έννοια της
Ευρώπης δεν είναι
αφηρημένη ούτε
υποστασιοποιημένη
(είτε θετικά είτε
αρνητικά). Αντίθετα
είναι ιστορική

Πρέπει, τέλος, οι αναφορές σε
τραγικά και τραυματικά
ιστορικά γεγονότα, στη βία,
την ωμότητα και την
ιδεολογικο-πολιτική
χειραγώγηση να
ισοσταθμίζονται από αναφορές
που δείχνουν τη δύναμη της
ειρήνης, της αντίστασης στην
τυραννία

*Επιστρέφοντας
στο πνεύμα
του Denis
Shemilt*

*Η Νέα Διδακτική των Κοινωνικών
Επιστημών και ο κριτικός
κονστροκτιβισμός*

Καινοτομίες της Νέας Διδακτικής

σύμπτωση των
αντικειμένων
της
επιστημολογίας
και της
διδακτικής

μέριμνα για τη
δυνατότητα
προσαρμογής της
εμπειροβιωματι-
κής γνώσης στην
έγκυρη
επιστημονική
γνώση

προτεραιότητα
των σκοπών
και των
στόχων της
μάθησης

στροφή προς τις
«ιδέες των
παιδιών» και των
μαθητών: τις
μικροθεωρίες και
τα νοητικά
σχήματα

κινητοποίηση του
γνωστικού
ενδιαφέροντος με
όχημα τη δράση
και τους ρυθμούς
μάθησης του ίδιου
του μαθητή

κεντρική
σημασία των
ψυχογνωσιακών
επιστημών στις
στρατηγικές
επιλογές της
μαθησιακής
λειτουργίας

αρνητική-
εναλλακτική-
σχετικιστική/πολυ
πολιτιστική
Διδακτική

Ο Κουζέλης
προτείνει μια τρίτη
στρατηγική, που στην
πραγματικότητα
αποτελεί παραλλαγή
της δεύτερης

στρατηγική της σταδιακής
ανατροπής της
εμπειροβιοματικής γνώσης
των μαθητών και της
προσαρμογής του νοητικού
τους κόσμου στο σύγχρονο
επιστημονικό λόγο

***ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ***

Διδακτικά Μοντέλα στη διδασκαλία της Ιστορίας

- Ken Osborne: 3 διδακτικά παραδείγματα

το συμβατικό
εθνοκεντρικό,
αφηγηματικό,
μονοδιάστατο,
ελιτίστικο
ηρωλατρικό
πρότυπο

το πρότυπο της Νέας
Διδακτικής που
υποδιαιρείται εσωτερικά
σε δύο τάσεις: α.
προσομοίωση ιστορικού
εργαστηρίου β. το
ιστορικό μάθημα ως
πλαίσιο για την
κατανόηση και επίλυση
προβλημάτων του
παρόντος

τη μετεξέλιξη του
δεύτερου προτύπου:
επικεντρώνεται στη
σημασία των
μεταχνωστικών
δεξιοτήτων και δίνει
προτεραιότητα στη
σχολική προσομοίωση
της ερευνητικής
διαδικασίας

1. η Θέση ότι η ιστορική αφήγηση έχει κεντρική και δομική Θέση στην αντίληψη του χρόνου και στην ιστορική ερμηνεία
2. αφήγηση πολυδιάστατη, πολυφωνική, πολυπρισματική
3. Η εθνική ιστορία πρέπει να εξακολουθήσει να έχει κεντρική σημασία
4. Πρέπει να υπάρξει υπέρβαση της διχοτομίας «δηλωτική vs διαδικαστική γνώση»
5. Πρέπει να υπάρξει μια νέα ιεραρχική αξιολόγηση της σημασίας ιστορικών γεγονότων και φαινομένων

*Ο αναστοχασμός για
την
αποτελεσματικότητα
της Νέας Διδακτικής
της Ιστορίας*

έρευνα
Χαράς
Μακρυγιάννη

κεντρική σημασία
εθνοκεντρισμού
και εθνικής
ιστορίας

Διαπιστώσεις

διάχυτη υστέρηση
αναφορικά με την
κατανόηση της
σημασίας των
διαδικαστικών ή
δευτερογενών
ιστορικών εννοιών

επιλεκτική
αποδοχή από τα
ευρωπαϊκά κράτη
του καινοτόμου
πλαισίου

τη δραστικότητα της
γνωστικής
σύγκρουσης ανάμεσα
στη βιωμένη /
προεπιστημονική και
τη σχολική /
επιστημονική γνώση
των μαθητών

την αδυναμία
δημιουργίας συνεκτικών,
περιεκτικών και
ολιστικών
αφηγηματικών πλαισίων

Διαπιστώσεις Denis Shemilt: η
αποτυχία του παραδείγματος
του ενεργητικού πολιτισμικού
μετασχηματισμού αφορά
κυρίως τα εξής σημεία:

την αδυναμία
συγκρότησης ενός
συναινετικού πλαισίου
αναφορικά με τον
ιδεολογικο-πολιτικό
ρόλο που καλείται να
διαδραματίσει το
μάθημα της ιστορίας

την ανεπάρκεια της
επαινετικής
μάθησης και την
ανυπαρξία
μεταγνωστικών
δεξιοτήτων

Gleichrichte

AUS

Αίτια της κρίσης που διαπερνά την ιστορική εκπαίδευση στη Μ. Βρετανία, κατά τον Shemilt:

έλλειψη σοβαρού ιστορικού εγγραμματισμού

εξωγενείς διεργασίες

το κυρίαρχο παροντιστικό καθεστώς
ιστορικότητας

ανυπαρξία κυρίαρχου θεωρητικού
παραδείγματος, δηλαδή η
επιστημολογική «ανομία» που
επικρατεί στο πεδίο της ακαδημαϊκής
ιστοριογραφίας

Ο διάλογος με την ολιστική προσέγγιση του *Stephane Levesque*.

Συμβολικοί πόλεμοι για τα εγχειρίδια Ιστορίας.

η «αλλοίωση» των «ιερών παρακαταθηκών» του κανονιστικού εθνικού περιεχομένου του ιστορικού μαθήματος

προτεραιότητα που δίνεται στη μνήμη και στην πολιτισμική κληρονομιά

ο επαπειλούμενος κίνδυνος της πλησμονής της μνήμης

ο αυτο-εγκλεισμός των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών στο παροντιστικό καθεστώς ιστορικότητας

Η σχέση σχολικής ιστορίας και πολιτικής αγωγής

Levesque

- κατακρίνει την έλλειψη διακριτών ρόλων μεταξύ των μαθημάτων της ιστορίας και της πολιτικής αγωγής

Peter Seixas

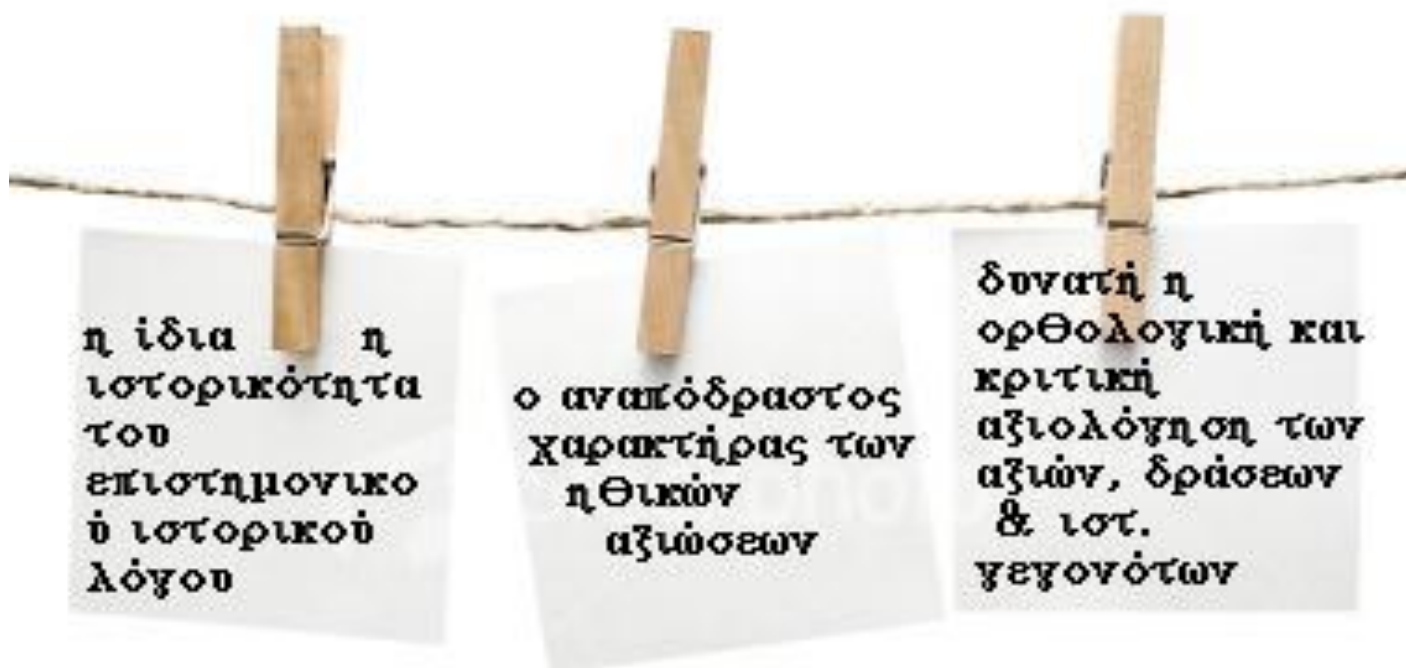
- η ιστορική γνώση και γενικότερα η ιστορική παιδεία διευκολύνει όχι μόνο την κατανόηση, αλλά και την ορθή επιτέλεση του ρόλου του ενεργού και υπεύθυνου πολίτη

Barton και Levstik

- επικεντρώνονται στο ρόλο της ιστορικής μαθητείας ως μνητικής διαδικασίας για τη συνειδητοποίηση και την ορθή άσκηση της ιδιότητας του πολίτη

Απόρριψη της στεγανοποίησης της σχολικής ιστορίας

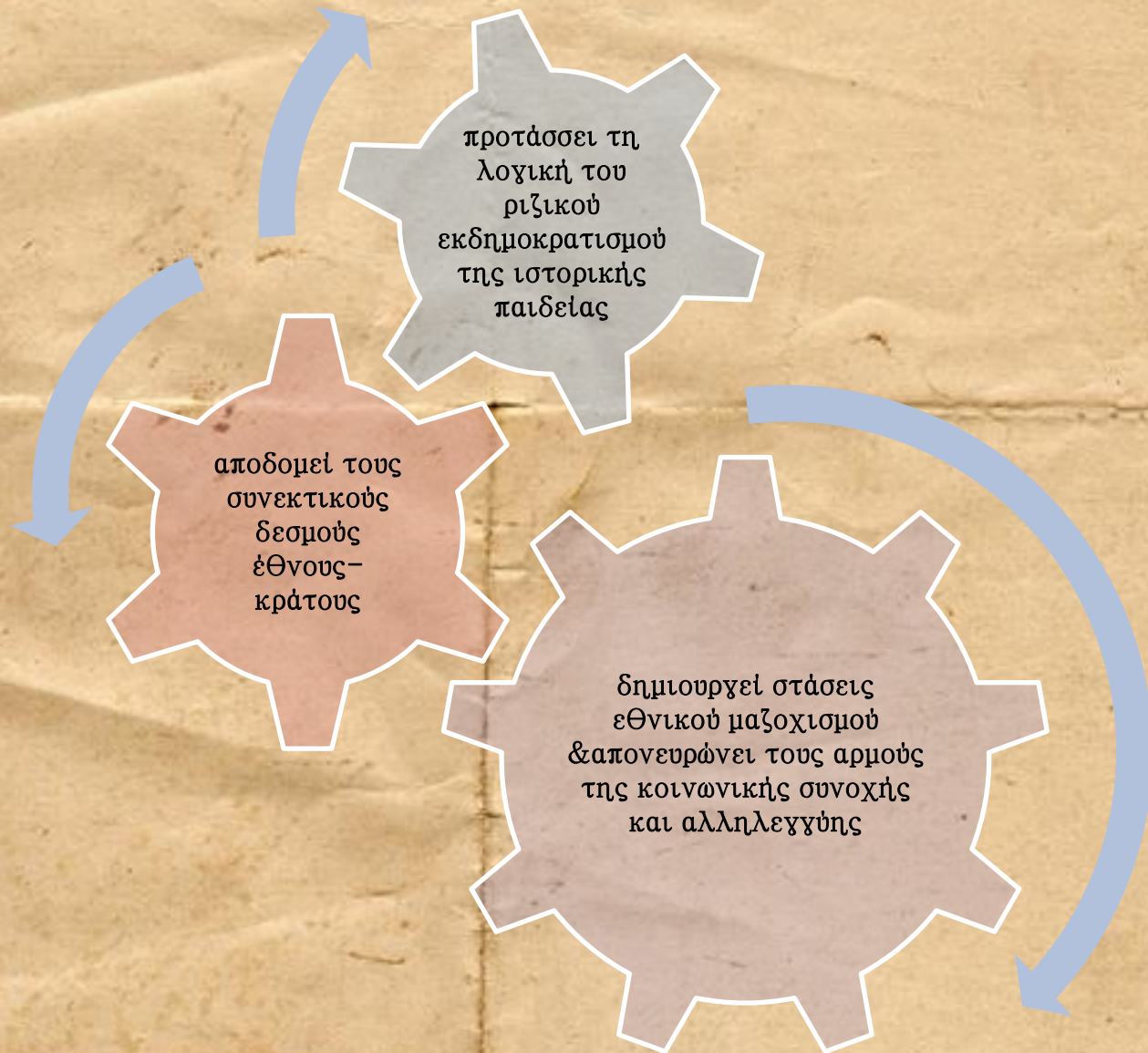
Peterson: διαμόρφωση και ανάπτυξη ηθικών στάσεων, συμπεριφορών και δεξιοτήτων με διάυλο το μάθημα της ιστορίας οφείλει να αντιμετωπίσει ουσιαστικά τις εξής προκλήσεις:

την επιλογή των αξιακών περιεχομένων που θα ενσωματωθούν στα αναλυτικά προγράμματα και τα σχολικά εγχειρίδια

την επιλογή εκείνων των ιστορικών γεγονότων και θεμάτων τα οποία θα αποτελέσουν το πρόσφορο πεδίο μελέτης

την επιλογή των κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων και διδακτικών προσεγγίσεων που θα εφαρμοστούν

Η Νέα Δεξιά καταγγέλει τη Νέα Ιστορία ότι:

Γενεαλογία της Διδακτικής της Ιστορίας, κατά τον Levesque

Fred Morrow Fling (1905) ήδη από την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα ασκεί κριτική στον μονοδιάστατο χαρακτήρα της ιστορικής εκπαίδευσης

Αν στις ΗΠΑ ενσαρκώνεται το πρόπλασμα της Νέας Διδακτικής της Ιστορίας, γενικότερα κατά τη δεκαετία του 1970 λαμβάνει χώρα η μεγαλύτερη τομή στην ιστορική εκπαίδευση στον Δυτικό κόσμο. Η τομή αυτή προκύπτει από τη σύζευξη ενδογενών και εξωγενών παραγόντων.

η παιδαγωγική επανάσταση του Jerome Bruner

- η κατάρτιση, η επαγγελματοποίηση και η κριτική εγρήγορση και ριζοσπαστικοποίηση των εκπαιδευτικών

η ανάδειξη του κονστρουκτιβισμού σε κυρίαρχο παράδειγμα

- η διείσδυση της Νέας Ιστορίας στο σχολείο

Ορισμένες από τις συνολικά ενδιαφέρουσες Θέσεις του Levesque

η μύηση των μαθητών στην ιστορία, την εννοιολογική της σκευή και τη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας μπορεί να αποβεί πολλαπλά επωφελής

ο όρος «ιστορική σκέψη» σημαίνει τρία πράγματα: α) τι σημαίνει ιστορική γνώση, β) πως συγκροτείται η ιστορική γνώση, και γ) ποιες είναι οι διαδικασίες επέκτασης της ιστορικής γνώσης

Ο Levesque ορίζοντας ως ιστορική σημασία την αξιολόγηση και ιεράρχηση ενός χαοτικού και εξ ορισμού πολλαπλά διαμεσολαβημένου συνόλου ιστορικών στοιχείων προτείνει πέντε σχετικά κριτήρια:

- 1ον) τη **σπουδαιότητα** ενός ιστορικού γεγονότος
- 2ον) το **βάθος των μετασχηματισμών που προκάλεσε** και την **επίδραση που άσκησε** σε πολλές κοινωνικές ομάδες (profundity),
- 3ον) τη **διάρκεια και τη σταθερότητα επίδρασής του** (durability),
- 4ον) τη **συνάφεια με το παρόν** (relevance), χωρίς όμως προοδοκεντρικές / τελεολογικές ή παροντιστικές / προβολικές αναγνώσεις του παρελθόντος,
- και 5ον) το **εύρος της επίδρασης** (quantity), δηλαδή τον αριθμό των ανθρώπων που επηρέασε.

Ορισμένες από τις συνολικά ενδιαφέρουσες Θέσεις του Levesque

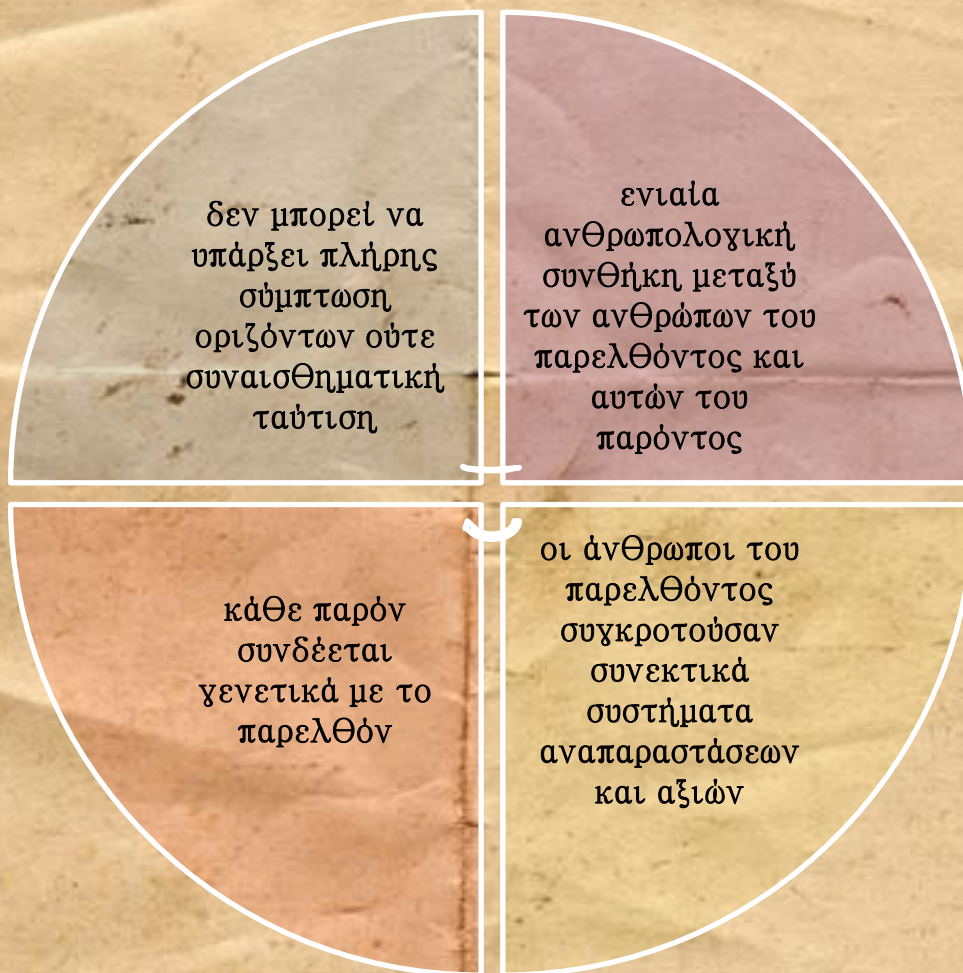
αποδέχεται την αιτιακή πολυπαραγοντικότητα υποστηρίζοντας ότι η ιστορική ερμηνεία βασίζεται σε αιτιακές πιθανότητες, οι οποίες σταθμίζονται με βάση τα ιστορικά τεκμήρια και τα ερμηνευτικά πλαίσια στα οποία αυτά εντάσσονται

τα παιδιά, τόσο από την ίδια τους τη φύση όσο και από τα κοινωνικά παιχνίδια που μαθαίνουν να αποκωδικοποιούν και να εσωτερικεύουν, είναι «προγραμματισμένα» να δημιουργούν και να κατανοούν αφηγηματικές ολότητες-ιστορίες-νοηματικές ακολουθίες είτε αυτές έχουν μυθοπλαστικό είτε πραγματολογικό χαρακτήρα

Ο Levesque προτείνει τις ακόλουθες ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές για την κατανόηση της χρονικής και αιτιακής ακολουθίας των ιστορικών γεγονότων:

- 1) παραγωγή λόγου και αφηγηματική προσέγγιση της χρονολογικής ακολουθίας
- 2) Θεματική προσέγγιση (Frederick Drake, Lynn Nelson)
- και 3) συγχρονική προσέγγιση εννοιών

ιστορική ενσυναίσθηση (empathy) είναι η δεξιότητα της αναγωγής του ιδιαίτερου στα ιστορικά του συμφραζόμενα. SHEMILT

ιστορική ενσυναίσθηση (empathy) Barton & Levstik

αποσυνδέει την
ενσυναίσθηση
από την ταύτιση

απορρίπτει τη
δυνατότητα
φαντασιακής
αναβίωσης του
παρελθόντος

προσλαμβάνει
αυτή τη μορφή
ιστορικής
κατανόησης με
όρους
ορθολογικής
διερεύνησης

εκτείνεται σε
όλο το φάσμα της
ιστορικής δράσης

η ιστ.
ενσυναίσθηση
προσηλώνει την
ιστορική μάθηση
στα αίτια, τα
κίνητρα και τα
βιώματα

Ενδεικτική βιβλιογραφία